

Sygn. akt III USK 49/22

POSTANOWIENIE

Dnia 22 lutego 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Romuald Dalewski

w sprawie z odwołania N. S. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych
Oddziału w Wałbrzychu
o zasiłek chorobowy,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 22
lutego 2023 r.,
na skutek skargi kasacyjnej odwołującej się od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu
Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Świdnicy
z dnia 10 lutego 2022 r., sygn. akt VII Ua 16/20,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od N. S. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń
Społecznych Oddział w Wałbrzychu kwotę 240 (dwieście
czterdzieści) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania
kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w Świdnicy wyrokiem z 16 kwietnia 2020 r., oddalił odwołania wnioskodawczynie N. S. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Wałbrzychu z dnia: 09.01.2018 r., 23.01.2018 r. 12.03.2018 r., 13.03.2018 r. W decyzjach tych odmówiono wnioskodawczynie prawa do zasiłku chorobowego w okresach wskazanych w decyzjach. Oraz zasądził od wnioskodawczynie na rzecz strony pozwanej koszty zastępstwa procesowego w kwocie 360 zł.

Sąd Rejonowy ustalił, że wnioskodawczynie N. S. od 7 września 2017 r., przebywała na zwolnieniu lekarskim w związku z ciążą, z terminem porodu na 5 maja 2018 r. We wskazanym okresie niezdolności do pracy powódka nie podlegała ubezpieczeniom społecznym, w tym ubezpieczeniu chorobowemu z tytułu umowy z płatnikiem składek J..

Sąd pierwszej instancji odwołanie oddalił wskazując, że zgodnie z art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa zasiłek chorobowy przysługuje ubezpieczonemu, który stał się niezdolny do pracy z powodu choroby w czasie trwania ubezpieczenia chorobowego. Przeprowadzone postępowanie dało w tym zakresie odpowiedź negatywną. Ustaleń Sąd Rejonowy dokonał w oparciu o ustalenia Sądu Okręgowego w Świdnicy i Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu zawartych w uzasadnieniach wyroków, którymi Sąd Rejonami był związanych (art. 365 k.p.c.). Stąd uznano, że skoro wnioskodawczynie nie podlegała ubezpieczeniu chorobowemu, nie nabyła prawa do zasiłku chorobowego za okresy wskazane w zaskarżonych decyzjach. W związku z powyższym Sąd na podstawie powołanych przepisów oraz art. 477¹⁴ §1 k.p.c. oddalił odwołania.

Na skutek apelacji wnioskodawczynie N. S. Sąd Okręgowy w Świdnicy wyrokiem z 10 lutego 2021 r., oddalił jej apelację.

Sąd Okręgowy podzielił ustalenia faktyczne i ocenę prawną przedstawione przez Sąd Rejonowy.

Zdaniem Sądu Okręgowego Sąd Rejonowy prawidłowo ustalił, że ubezpieczona od 7 września 2017 r. przebywała na zwolnieniu lekarskim w związku z ciążą, z terminem porodu na 5 maja 2018 r., oraz że we wskazanym okresie niezdolności do pracy powódka nie podlegała ubezpieczeniom społecznym, w tym ubezpieczeniu chorobowemu z tytułu umowy z płatnikiem składek J..

Sąd drugiej instancji podkreślił, że wyrażone w tej mierze przez Sąd Rejonowy stanowisko nie jest w żadnym zakresie dowolne, bo oparte na prawidłowo ustalonym stanie faktycznym, co do którego apelująca nie składa zresztą zarzutów. Co więcej wynika ono wprost z wyroków Sądu Okręgowego w Świdnicy z 17 września 2018 r. w sprawie VIIU 382/18 i wydanego na skutek wniesionej od niego apelacji wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z 27 marca

2019 r., III AUa 15/19, którymi Sąd Rejonowy jest związany na mocy art. 365 § 1 k.p.c. Przywołane powyżej wyroki stanowią zaś, że ubezpieczona od 8 maja 2017 r., nie podlegała m.in. ubezpieczeniu chorobowemu, a w związku z tym nie nabyła prawa do zasiłku chorobowego za okresy wskazane w zaskarżonych decyzjach.

Sąd odwoławczy odnosząc się do zarzutów apelującej podniósł, że żadna ze stron niniejszego postępowania nie zgłaszała żądania przeprowadzenia rozprawy natomiast przepis art. 148¹ § 1 k.p.c. upoważniał Sąd Rejonowy w tej sprawie do wydania wyroku na posiedzeniu niejawnym, bowiem stanowiska stron były jasne, a wszystkie niezbędne do rozstrzygnięcia dowody w tym rozstrzygnięcia Sądu Okręgowego i Sądu Apelacyjnego znane były stronom. Wskutek tego wyrok wydany w oparciu o materiał dowodowy wskazany w postanowieniu dowodowym nie wymagał przeprowadzenia poprzedzającej go rozprawy.

Nadto Sąd Okręgowy nie dopatrył się żadnych uchybień ze strony Sądu Rejonowego co do udzielania wnioskodawczyni niezbędnych pouczeń, tym bardziej że w sprawie nie wystąpiły przeszkody, aby wnioskodawczyni była reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika, jeżeli nie czuła się na siłach samodzielnego prowadzenia sprawy.

Sąd Okręgowy podkreślił, że Sąd Rejonowy w niniejszej sprawie związany był wskazanymi wyżej ustaleniami Sądu Okręgowego w Świdnicy i Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu i nie miał możliwości zignorowania zarówno ustaleń faktycznych stanowiących bezpośrednio podstawę rozstrzygnięcia, jak i podstawy prawnej. Nie było dopuszczalne w niniejszej sprawie poczynienie przez Sąd Rejonowych odmiennych ustaleń w zakresie podlegania przez wnioskodawczynię ubezpieczeniom społecznym, niż te jakich dokonał Sąd Okręgowy, ponieważ właściwym do rozpoznania tego rodzaju spraw jest wyłącznie Sąd Okręgowy, a z kolei od tego czy w spornym okresie wnioskodawczyni posiadała tytuł do ubezpieczeń społecznych, zależało ustalenie jej uprawnień do zasiłku chorobowego. Nie można bowiem było przyznać wnioskodawczyni prawa do zasiłku chorobowego za wskazane przez nią okresy, skoro w okresie warunkującym uzyskanie takiego prawa nie podlegała ubezpieczeniom społecznym, w tym ubezpieczeniu chorobowemu. Odmowa przyznania

wnioskodawczyni prawa do zasiłku chorobowego jest więc jedynie konsekwencją tego, że została prawomocnie wyłączona z ubezpieczeń społecznych w zakresie, który pozbawiał jej prawa do przedmiotowych świadczeń.

Od wyroku Sądu Okręgowego skargę kasacyjną wniosła N. S.. Zaskarżając wyrok w całości skarżąca wniosła o jego uchylenie na podstawie art. 398⁴ § 1 pkt 3 oraz art. 398¹⁵ § 1 k.p.c., w zw. z art. 108 i zasądzenie od organu rentowego na rzecz Skarżącej kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa prawnego skarżącej według norm przepisanych.

Zaskarżonemu wyrokowi skarżąca zarzuciła rażące naruszenie przepisów w istotnym stopniu, który wpłynął na wynik tej sprawy:

1. prawa procesowego tj. art. 231 k.p.c., w zw. z art. 233 § 1 k.p.c., oraz w zw. z art 382 i art. 291 § 1 k.p.c., przez bezpodstawne oparcie wyroku na kwestiach istotnych dla wyniku sprawy, wyłącznie na domniemaniach, z pominięciem dowodów przedstawionych przez Skarżącą, zebranych w tej sprawie; art. 233 § 1 k.p.c., w zw. z art. 328 § 2 k.p.c., w zw. z art 382 i art. 391 § 1 k.p.c., przez brak koniecznego krytycyzmu wobec wyroku Sądu I instancji, dowolną, pozbawioną elementów wszechstronności ocenę zebranego materiału oraz pominięcie istotnych dla wyniku tej sprawy, wiarygodnych dokumentów tj. dokumentów związanych z zatrudnieniem pracownika N. S.; art. 328 § 2 k.p.c., przez brak ustosunkowania się Sądu do dowodów przedstawionych przez Skarżącą, gdyż Sady I i II instancji w zaskarżonych wyrokach nie podały przyczyny, dla których odmówiły wiarygodności mocy dowodowej dowodom przedstawionym przez stronę skarżącą.

2. prawa materialnego, przez błędną jego wykładnię i zastosowanie, w tym: art. 6 ust. 1 pkt 1, art. 8 ust. 1, art. 11 ust. 1, oraz art. 12 ust. 1, art. 13 ust. 1 pkt 1 oraz art. 18 ust. 1 w zw. z art. 20 ust. 1 i art. 4 pkt 0 ustawy z 13 października 1998 r o systemie ubezpieczeń społecznych przez odmowę pracownikowi N. S. prawa do zasiłku chorobowego w związku z ciążą.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca oparła na zarzucie nieważności postępowania. Skarżąca podniosła, że w sprawie zachodzi nieważność postępowania (art. 398⁹ pkt 3 k.p.c., w zw., z art. 379 pkt 4 k.p.c.), gdyż w sprawach w których stroną jest ubezpieczona N. S. orzekał sędzia SO J.P., który powinien być wyłączony z uwagi na okoliczność tego rodzaju, że mogłaby wywołać

uzasadnioną wątpliwość co do bezstronności tego sędziego w zaskarżonej sprawie (art. 49 § 1 k.p.c.). Strona w okolicznościach tej sprawy została pozbawiona możliwości złożenia wniosku o wyłączenie sędziego. Przez pozbawienie ubezpieczonej do zabezpieczenia społecznego w razie niezdolności do pracy w związku z ciążą i macierzyństwem.

Nadto skarżąca podniosła, że zostały naruszone w tej sprawie art. 45 ust. 1, art. 67 § 1 oraz art. 77 ust. 2 Konstytucji RP przez pozbawienie ubezpieczonej prawa do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, niezależny, bezstronny sąd.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o odmowę jej przyjęcia do rozpoznania. Ewentualnie w przypadku przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania o jej oddalenie. Organ rentowy wniósł również o zasądzenie na jego rzecz od skarżącej kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia w celu jej merytorycznego rozpoznania.

Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia. Nie przysługuje od każdego orzeczenia sądu drugiej instancji, które nie satysfakcjonuje strony skarżącej. Wnosi się ją do Sądu Najwyższego od prawomocnego wyroku poza tokiem instancji. Jej przyjęcie do merytorycznego rozpoznania musi być uzasadnione istotnym interesem publicznym, w szczególności potrzebą dokonania wykładni przepisów, które jeszcze nie doczekały się sądowej interpretacji albo wywołują wątpliwości interpretacyjne, rozstrzygnięciem istotnych zagadnień prawnych, zwłaszcza o charakterze precedensowym, dotychczas nierozważanych przez Sąd Najwyższy, wreszcie wyeliminowaniem orzeczeń oczywiście i rażąco wadliwych. Wniesienie skargi kasacyjnej doznaje istotnych ograniczeń, pozwalających Sądowi Najwyższemu na wstępną selekcję spraw, które będą merytorycznie rozpoznane (tzw. przedsąd). Ustawodawca uznaje za doniosłe zadania Sądu Najwyższego związane z doskonaleniem wykładni prawa i jego stosowania, ujednolicaniem orzecznictwa, rozwojem jurysprudencji, a także

zadania polegające na eliminacji w dostępnych granicach orzeczeń niegodnych ochrony ze względu na oczywiste naruszenie prawa lub wydanie ich w warunkach nieważności. Wymagania konstrukcyjne skargi określa art. 398⁴ § 1 i 2 k.p.c., nakładając na skarżącego obowiązek zawarcia w skardze wniosku o przyjęcie jej do rozpoznania oraz jego uzasadnienia.

Na podstawie art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). Zgodnie z art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c., przyczyną wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest nieważność postępowania, obejmująca podstawy wymienione w art. 379 k.p.c. W odniesieniu do nieważności postępowania obowiązkiem skarżącego jest przy tym wykazanie tej przesłanki przez wyjaśnienie, z jakiej przyczyny i na jakiej podstawie stawia on zaskarżonemu wyrokowi tego rodzaju zarzut.

Skarżąca jako przesłankę przyjęcia jej skargi kasacyjnej do rozpoznania powołuje występowanie w sprawie nieważności postępowania (art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c.), o której mowa w art. 379 pkt 4 k.p.c., co wiąże z udziałem w składzie orzekającym sądu drugiej instancji sędziego, który brał uprzednio udział w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji w innej sprawie (o ustalenie obowiązku ubezpieczenia społecznego) w której skarżąca wniosła odwołanie od decyzji ZUS. W sprawie tej Sąd Okręgowy (w osobie sędziego J. P.) oddalił jej odwołanie od decyzji ZUS.

Należy więc przypomnieć, że zgodnie z powołanym przez skarżącą przepisem nieważność postępowania zachodzi, jeżeli skład sądu orzekającego był sprzeczny z przepisami prawa albo jeżeli w rozpoznaniu sprawy brał udział sędzia wyłączony z mocy ustawy. Przepis art. 379 pkt 4 k.p.c., reguluje zatem dwie sytuacje powodujące nieważność postępowania. Pierwsza z nich jest związana ze sprzecznością składu sądu z przepisami prawa, a druga z wystąpieniem w odniesieniu do choćby jednego z członków składu orzekającego przesłanek jego wyłączenia z mocy ustawy.

Skarżąca sugeruje, że o nieważności postępowania w rozumieniu art. 379 pkt 4 k.p.c., świadczy to, że sędzia J. P. powinien być wyłączony z uwagi na okoliczność tego rodzaju, że mogłaby wywołać uzasadnioną wątpliwość co do bezstronności tego sędziego w zaskarżonej sprawie, powołując się przy tym na art. 49 § 1 k.p.c.

Wymaga zatem wyjaśnienia, że użycie w art. 379 pkt 4 k.p.c., sformułowania „wyłączony z mocy ustawy” jednoznacznie wskazuje, że nie chodzi o kwestię związaną z wyłączeniem sędziego od rozpoznania sprawy na wniosek strony lub żądanie sędziego w związku z wystąpieniem okoliczności, o których mowa w art. 49 k.p.c. Podobna sytuacja zachodzi w przypadku wznowienia postępowania na podstawie art. 401 pkt 1 k.p.c., w myśl którego można żądać wznowienia postępowania z powodu nieważności, jeżeli w składzie sądu uczestniczyła osoba nieuprawniona albo jeżeli orzekł sędzia wyłączony z mocy ustawy, a strona przed uprawomocnieniem się wyroku nie mogła domagać się wyłączenia. Na tej podstawie nie można żądać wznowienia postępowania z powodu nieważności, jeżeli w składzie sądu orzekł sędzia, który mógł być wyłączony na własne żądanie lub na wniosek strony - art. 49 k.p.c., ale nie był wyłączony z mocy samej ustawy - art. 48 k.p.c. (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 20 czerwca 2007 r., I PZ 9/07, LEX nr 443061). W judykaturze, w zakresie tej instytucji (wyłączenia sędziego na wniosek), wyrażono też pogląd, że jedynie rozpoznanie sprawy z naruszeniem art. 50 § 3 k.p.c. przez sędziego, co do którego następnie zapadło orzeczenie o jego wyłączeniu lub wniosek o wyłączenie oparty na art. 49 k.p.c. nie został w ogóle rozpoznany, należy uznać za rozpoznanie sprawy przez sędziego wyłączonego z mocy ustawy (por. wyrok Sądu Najwyższego z 6 maja 2010 r., II PK 344/09, LEX nr 1036600).

Taka sytuacja w okolicznościach faktycznych niniejszej sprawy jednak nie wystąpiła. Oznacza to, że oceniany w niniejszym postępowaniu wniosek skarżącej o przyjęcie jej skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi na nieważność postępowania nie zasługuje na uwzględnienie.

Dodatkowo podnieść należy, że nawet gdyby skarżąca w przedmiotowej sprawie złożyła wniosek o wyłączenie sędziego nie zostałby on uwzględniony.

Powszechnie przyjmuje się, że orzekanie przez sędziów, w innych sprawach dotyczących danych stron nie stanowi okoliczności, o której mowa w art. 49 k.p.c.

W postanowieniu z 14 listopada 2019 r., (III CO 112/19, LEX nr 3396180) Sąd Najwyższy podniósł, że okoliczność, że sędzia orzekał już w innych sprawach z udziałem składającego wniosek oraz że, w ocenie wnioskującego, sąd w tych sprawach niewłaściwie stosował przepisy prawa i bezpodstawnie wydał wyroki korzystne dla strony przeciwnej, nie może być uznana za okoliczność, która w rozumieniu art. 49 k.p.c. mogłyby wywołać uzasadnioną wątpliwość co do bezstronności tego sędziego w danej sprawie. W postanowieniu z 13 listopada 2003 r. (I CK 249/02, LEX nr 602352) Sąd Najwyższy przyjął, że wyrażenie poglądu prawnego przez sędziego w innej sprawie niekorzystnego dla interesów strony w sprawie rozpoznawanej, nie stanowi podstawy wyłączenia tego sędziego.

W konsekwencji postępowanie to nie było dotknięte wadą nieważności w rozumieniu art. 379 pkt 4 k.p.c., co sugeruje skarżąca.

Kierując się przedstawionymi motywami oraz opierając się na treści art. 398⁹ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji postanowienia.

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono stosownie do art. 98 k.p.c. oraz § 9 ust. 2 i § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 265).